

Fotoskolan: Resefoto

Bli en bättre resefotograf

Januari, snö och kallt. Men inte alltför många timmar bort väntar solskyddsfaktor 20 och en ny kultur. Med några kom-ihåg-tips blir det lättare att föreviga själva essensen av resan. Alla kan bli riktigt bra resefotografer.

av _____ **Amy Lagerman**

Bestäm dig redan från början vilken typ av resa du vill förmedla. Sol och bad? Safari? Dykning?

Hitta sätt att fota också när solen står i zenit. Det gör du genom att ta kontroll över kameran. Och köp ett polfilter.

FOTO: DANIEL OHLSSON

VINTERN I SVERIGE är vanligtvis en ganska trist historia. Det är mörkt och kallt, och i de södra delarna av landet hinner snön knappt landa på marken innan den smälter bort.

En del väljer att packa sina väskor och flyga i väg till varmare breddgrader någon gång under vintermånaderna. De flesta har med sig en kamera och knäpper några bilder här och där under semestern.

Men ibland blir bilderna inte vad man tänkt sig, och blir behandlade därefter. Bilderna stuvas in på hemmets hårddisk efter hemkomsten för att sällan eller aldrig tittas på igen.

Men tänk om du kunde få med dig klockrena semesterbilder hem från resan. Du vet sådana där härliga som får det att rista i hela kroppen vid minnet av hur underbara dagarna var. Bilder som får alla vänner att stöna av avund och själva vilja kasta sig på nästa flygplan bort. De bilderna kräver visserligen lite mer arbete än att du drar upp kameran ur fickan, knäpper av och lägger tillbaka kameran i fickan igen. I gengäld får du bilder du gärna och ofta vill titta på under kommande trista kvällar.

Alla kan lära sig att ta riktigt bra resebilder. Vi har träffat fotograferna Daniel Olsson och Per Martins. Två fotografer som reser mycket och fotar ännu mer. De delar med sig av sina bästa tips på hur man lyckas med semesterbilderna.

Fånga känslan

Daniel Ohlsson är frilansande fotograf med uppdrag för bland andra Elle, RES och Aftonbladets bilaga Resa. Från att ha pluggat till civilekonom hamnade han som webbredaktör på TV4. Där fick han för första gången en kamera i handen och möjligheten att hjälpa till med bilder för »Sikta mot stjärnorna«. Bilderna blev bra och han fick fota igen. Fotouppdragen blev ännu fler och Daniel frågade andra fotografer efter tips och tricks när han fick chansen.

–Jag kommer fortfarande ihåg det första tipset jag fick när jag skulle fota för första gången. »Flytta ut människan från väggen så blir det inte så mycket skugga«.

Sommaren 2003 sa Daniel upp sig från TV4 och gav sig ut i världen med en Canon Eos 10D. Han

Foto: Mikael Ohlsson

JOBBA MED SKUGGORNA

För att inte tvingas begränsa fototiden till morgon och kväll behöver du ta kontroll över kameran. Skuggor är ofrånkomliga, så lär dig hur du jobbar med dem. Till exempel kan du använda dem som inramning av motivet.

FOTO: DANIEL OHLSSON

LÄGG IN FÄRG OCH FART

När du är ute i staden nattetid kan du passa på att leka med färg och form. Sätt fokus och följ motivet i rörelsen för att få spännande mönster i bilden.

Börja med att gå från full automatik till programläget. Lås exponering och fokus. När du känner dig säker på programläget kan du gå vidare till det halvautomatiska bländarförvallet och tidsautomatiken.

tog sig till Asien och landade först i Bangkok. Sedan reste han till Sumatra i Indonesien. Och hamnade i en regnkatastrof där en hel by försvann i ett jordskred.

–När jag och de andra överlevande hade blivit räddade flög jag tillbaka till Sverige. Men redan när jag köpte biljetten hem köpte jag en biljett tillbaka till Asien. Några veckor senare åkte jag tillbaka och gjorde jobb åt Aftonbladet och När och fjärran i Asien och Australien. Jag fotade som en tok, galet mycket, och tog mig tiden att gå igenom bilderna.

Tiden på TV4 gav honom en bra journalistisk grund och hjälp att avgöra vad som fungerar i ett resereportage. Som yrkesarbetande resejournalist finns det givetvis ramar för vilka bilder du ska ta.

–Det måste finnas någon slags känsla. Beträktaren måste känna »wow, jag vill vara där!«. För att förmedla den känslan bör bilderna vara en blandning av detaljer, för att visa vad man kan se under resan, av människor, för att få ögonkontakt med befolkningen och en dragarbild av miljön som får betraktaren att vilja resa dit.

Resor handlar om en känsla. Men samma resmål kan betyda olika känslor.

–Om jag åker till Bangkok och går omkring i staden en hel dag alldeles ensam kommer jag att uppleva Bangkok annorlunda mot ett par som åker dit på smekmånad. Därför är det viktigt att redan från början bestämma sig för vilken typ av resa jag vill förmedla. Sol och bad? Safari? Dykning?

För att lyckas gäller det att vara förberedd. Packa

väskan med kamera i god tid innan resan. Ta med extra minneskort. Se till att ha med extrabatterier, och gärna en laddare.

–Tänk dig att du står i en otroligt vacker öken. Men att du inte kan fota landskapet eftersom batteriet dog kvällen innan. Se till att du aldrig råkar ut för det.

Innan du åker i väg bör du fundera över vilken utrustning du behöver. En systemkamera ger dig visserligen fler inställningsmöjligheter, men en bra kompakt är lättare att bära med sig.

–Jag har en Canon G10 med mig förutom systemkamerorna. Den ger mig andra bilder än en vanlig kompakt, men jag köpte den egentligen i första hand för att den har ett billigt, lätt och smidigt undervattenshus. Eftersom den är kompakt är den också lättare att få med sig ut. Ytterligare en fördel med att fotografera med G10 är att människor ibland öppnar sig lättare framför en liten kompakt än framför en stor systemkamera.

När Daniel fotograferar med systemkameran använder han i huvudsak objektiven 16-35 millimeter, 70-200 millimeter, Canons fisheye-objektiv och 50 millimeter. Ibland använder han även 300 millimeter.

–Jag tror att det var fotografen Christer Strömholm som sa att det enda objektivet du behöver är ett 50 millimeter. Visst räcker det till det mesta, men det är inte så bra när man riskerar att bli uppäten av ett lejon.

FOTO: DANIEL OHLSSON

VISA RESPEKT

Bemöt människor vänligt och respektfullt för att få möjlighet att ta del av deras verklighet. Att fråga motiven om de är villiga att ställa upp på bild är en självklarhet anser Daniel Ohlsson.

Fota hela tiden

En etablerad fotoregel säger att det är bäst att fota antingen på morgonen eller på kvällen. Det är då ljuset är som bäst. Men har du begränsat med tid – som under semestern – gör du bäst i att bryta mot den regeln.

–Visst blir bilderna bättre, särskilt porträtt, om du fotar i morgon- eller kvällsljus. Men om du begränsar dig till att fotografera vid just de två tillfällena på dygnet hinner du inte få ihop så många bilder. Därför gäller det att hitta sätt att fota också när solen står i zenit. Det gör du genom att ta kontroll över kameran. Lär dig fota manuellt och köp ett polariseringsfilter.

Polariseringsfilter blockerar polariserat ljus som reflekteras från vattendroppar och partiklar i luften och släpper endast fram de ljusvågor som svänger i ett visst plan. Ljusvågorna som svänger i ett vinkelrätt plan blir helt bortfiltrerade. I praktiken innebär det att himlen blir blåare och att du slipper reflexer från blanka ytor. Färgerna i motivet blir fylligare. Samtidigt tappar objektivet lite i ljusstyrka, men det kan du exponeringskompensera. Du justerar då bilden att bli ljusare direkt i kameran.

–Börja med att gå från full automatik till programläget. Lås exponering och fokus. När du känner dig säker på programläget kan du gå vidare till halvautomatiska bländarförvalet och tidsautomatiken. När du slutligen tar steget till att fotografera helt manuellt öppnar sig oändliga möjligheter.

–Kom ihåg att utnyttja skuggorna i bilden till din fördel. Skuggorna kommer alltid att finnas där, så gör något bra av dem. Låt dem skapa någon form av linje genom bilden, eller använd dem kanske som en inramning.

Om du har tur med vädret och solen lyser dagarna i ända bör du komplettera kameran med extra ljus.

–Mitt-på-dagen-ljus ger hårda kontraster och skuggningar i ansiktet. Placera gärna motivet i skuggan och använd en blix för att lätta upp kon-

JAG TROR ATT DET VAR FOTOGRAFEN CHRISTER STRÖMHOLM SOM SA ATT DET ENDA OBJEKTIVET DU BEHÖVER ÄR ETT 50 MILLIMETER. VISSIT RÄCKER DET TILL DET MESTA, MEN DET ÄR INTE SÅ BRA NÄR MAN RISKERAR ATT BLI UPPÄTEN AV ETT LEJON. *Daniel Ohlsson*

trasterna. Kolla av bilden direkt på skärmen. Starka skuggor lägger på några extra kilon på modellen.

Skulle solen dröja sig kvar bakom ett molndis har du det perfekta ljuset för att fotografera porträtt och barn.

–Självklart ska du ta många bilder på barnen, men dagarna när solen inte strålar från en blå himmel ger ett väldigt snällt och bra ljus att fotografera barn i. Och glöm inte att sätta dig på huk när du fotar för att slippa »titta ner på barnet«-bilder. Visa alltid respekt för den du fotograferar. Och få människor att slappna av. Kom på något partytrick, eller börja stretcha och låna mitt. Jag går ner i spagat, något som får alla jag vill fotografera att överraskat skratta mot mig.

Perspektivet är en stor del av bilden, så ägna en extra tanke åt fotovinkeln. Det är här du bestämmer hur betraktaren ska uppfatta motivet. Det är här du visar din egen tolkning av resmålet. Om du går längs en vit långgrund strand och vill ta med dig ett bildminne hem, tänk då på att inte ställa upp resesällskapet vid vattnet och fota. Vada i stället ut i havet, håll kameran så nära vattenytan du törs och fotografera. Eller leta reda på en palm som du klättrar upp i och plåta motivet uppfifrån.

–Tänk annorlunda. Undvik att placera motivet i mitten av bilden –mitten är livsfarlig. Ha i stället det gyllene snittet i bakhuvudet. När du behärskar regeln är det fritt fram att börja bryta mot den.

Sätt dig på huk när du fotar barn för att slippa »titta ner på«-bilder.

Visa alltid respekt för den du fotograferar. Och få människor att slappna av.

FOTO: DANIEL OHLSSON

TÄNK PÅ SÄKERHETEN

Bra bilder är värda att kämpa för, men tänk på din säkerhet. Använder du ett rejält zoomobjektiv kan du fånga också vasstandade motiv utan att komma till skada.

Låt skuggorna skapa någon form av linje genom bilden, eller använd dem kanske som en inramning.

GÅ RIKTIGT, RIKTIGT NÄRA

För att få bilder som betraktaren sugts in i ska du försöka att gå så nära som möjligt. Lyser solen starkt är det bra om du kan låta upp motivet med en blixt, särskilt om du fotograferar porträtt.

FOTO: DANIEL OHLSSON

Från tåg till flyg

Per Martins arbetar som yrkesresare. I jobbet reser han både omkring i Asien och Sverige. I Asien upptäcker han nya platser och fotograferar medan han i Sverige reser runt som reseinformatör och visar inspirerande bilder. Karriären började på 70-talet, under tiden han åkte tåg kors och tvärs i Europa.

–Jag skrev tågfluffartiklar som jag sålde till olika tidningar tillsammans med fotografier. Det var innan den ekonomiska krisen drabbade Sverige hösten 1992 och tågfluffningen dog. Då började jag i stället att resa runt i Sydostasien, bland annat i Singapore och Malaysia. Asien är fantastiskt – man träffar trevliga människor och vart man än går finns det motiv att fotografera.

För att hitta nya spännande ställen brukar Per läsa på om orten, och sedan hoppa på en buss och se var han hamnar. Fast att vara yrkesresare och resefotograf har så klart sina baksidor. Vägarna kan vara i så bedrövligt skick att det är svårt att ta sig fram till målet. Det är så dammigt att kamerautrustningen löper risk att bli skadad. Eller så uppskattar inte befolkningen fotografer.

–I ett nordafrikanskt land fick jag stenar kastade på mig när jag bara tänkte fotografera ett hus.

Men sådant hör å andra sidan till ovanligheterna. I Thailand är det aldrig några problem ens om du skulle vilja gå runt på en marknad och fotografera.

–Jag använder Nikons zoomobjektiv 18-200 millimeter. Främst för att det betyder att jag inte måste byta objektiv så ofta. Varje byte medför risker för skräp på sensorn. Och så slipper jag störa mo-tiven. Det blir mer intressanta bilder om de föreställer en människa som utför en handling än någon som bara står rakt upp och ner.

Men även om du använder ett zoomobjektiv bör du inte vara rädd för att gå nära.

–Det är här många missar. Man står för långt bort, eller försöker få med för mycket i en bild. För att skapa kontakt med motivet ska du gå riktigt nära. Om en bit av huvudet inte syns gör det inget så länge ansiktet och ögonen är tydliga.

När du inte kan bära med dig en systemkamera är det bra att plocka med sig en kompakt som får plats i fickan eller väskan. En modern kompakt kan

SÄTT DIG PÅ HUK

Ett vanligt misstag vi gör när vi fotograferar barn är att vi glömmer att tänka på höjdskillnaden. Och bilder där vi bokstavligen ser ner på barnen skapar inte någon känslan av kontakt i bilden.

FOTO: DANIEL OHLSSON

ge dig riktigt bra reseminnen, men försök att göra det mesta möjliga av fototillfället.

–Köp hellre en kamera med optisk sökare än en utan. Det gör att du lättare kan fotografera i starkt solsken. Om du har en kompakt som saknar optisk sökare blir bilderna skarpere om du inte håller ut kameran på armlängds avstånd när du ska fota. Dra in armarna så nära kroppen som möjligt så håller du kameran mer stabilt och minskar risken för rörelseoskärpa. Finns det ett ruttmönster på skärmen så använd det. Visst kan man vinkla horisonten rejält för att poppa till bilden, men när den lutar 15-30 grader är det bara irriterande.

Använd bilderna

Befinner du dig på resande fot tillbringar du förmodligen inte dagarna på ett och samma ställe. För att inte missa någonting som händer väljer Per att ha sin Nikon D300 ställd på full automatik.

–Jag springer på marknader, går in i rum och rör mig mest hela tiden. Om jag ska ställa in kameran manuellt för varje enskilt tillfälle riskerar jag att förlora ögonblicksbilder som aldrig kommer tillbaka. Fast om jag använder blix för att lätta upp skuggor brukar jag underexponera bilden en aning.

Även om moderna kameror ofta gör ett mycket bra jobb på auto skadar det inte att finjustera bilderna i datorn efteråt. Är bilderna fotograferade i råformat tar det i regel bara två klick med musen för att korrigera vitbalansen. Visserligen kräver råfiler mer utrymme på minneskortet, men minneskortet är relativt billiga och ofta har man råd att köpa några extra.

–Men köp hellre några fler kort på 4 GB än ett stort på 16 GB. Om kortet går sönder riskerar du att förlora hela bildsamlingen.

När du fört över bilderna till din dator är det alltid bra att ta säkerhetskopior. Och att faktiskt använda bilderna till något.

–Bränn dem på en CD eller DVD och gå och framkalla dem på ett fotolabb. Eller gör en fotobok

GÖR NÅGOT NYTT AV MOTIVET

Försök att undvika att komma hem med bilder som ser likadana ut. Sätt dig på huk, klättra upp i ett träd eller vada ut i havet för att få ett nytt och annorlunda perspektiv.

För att skapa kontakt med motivet ska du gå riktigt nära. Om en bit av huvudet inte syns gör det inget så länge ansiktet och ögonen är tydliga.

Köp hellre en kamera med optisk sökare än en utan.

Dra in armarna så nära kroppen som möjligt så håller du kameran mer stabilt och minskar risken för rörelseoskärpa.

DET BLIR MER INTRESSANTA BILDER OM DE FÖRESTÄLLER EN MÄNNISKA SOM UTFÖR EN HAN- DLING ÄN NÅGON SOM BARA STÅR RAKT UPP OCH NER. *Per Martins*

Köp hellre några fler kort på 4 gb än ett stort på 16 gb. Om kortet går sönder riskerar du att förlora hela bildsamlingen.

av dem. Men använd dem direkt så att de inte bara blir liggande.

För att sorteringen av bilderna inte ska kännas som en övermäktigt uppgift (du har ju förhoppningsvis kommit hem glad och utvilad efter en härlig resa) är det en god idé att redan från början föreställa sig att det är en analog kamera med dyr film som du använder. Inte en digital.

–Tänk efter innan du tar bilden. Det blir för jobbigt och tråkigt att komma hem med flera hundra bilder av likartade motiv. Du kommer inte att bry dig om att sortera dem, och så blir de bara liggande och tar upp plats på hårddisken. När du är hemma sorterar du hårt från början. Sen är det dags att använda dem.

DANIEL OHLSSON

FOTO: DANIEL OHLSSON

Bor Stockholm.

Född 1976.

Webbsida www.doff.se

Utrustning Canon Eos 1Ds Mark III, Eos 5D Mark II, Canonobjektiven 14/2.8L, 15/2.8 Fisheye, 70-200/2.8L IS, 300/2.8L IS. Canon Powershot G10 med uv-huset Canon WP-DC28.

Daniels fem favoritplatser i världen

- 01 Stockholm. Det är här mitt hem är och staden där de som står mig närmast bor.
- 02 Namibia. Det är kargt, öde och vackert. Helt galet fantastiskt.
- 03 Bangkok. Jag har varit där mellan 25 och 30 gånger. Fascinerande stad. Man hittar alltid något nytt.
- 04 Colombia. Landet med den vänligaste befolkningen i världen.
- 05 Alla höga berg. Det är något speciellt med doften på en bergstopp tidigt på morgonen.

PER MARTINS

FOTO: PRIVAT

Bor Uppsala.

Webbsida www.pm12.se

Utrustning Nikon D300 och Nikonobjektiven 18-200mm f/3,5-5,6 och 24mm f/2,8 samt blixten SB800. Och en D70s i reserv.

Pers fem favoritplatser i världen

- 01 Thailand. Maten och folket. Det är aldrig problem med att fotografera människorna.
- 02 Italien. För alla historiska städer och sevärdheter.
- 03 Grekland. Främst den grekiska ö-världen.
- 04 Kambodja. Skulle kunna tillbringa veckor med att utforska templan vid Angkor.
- 05 Borneo (Malaysia). Spännande människor och många olika folkgrupper. En del djungelkvinnor har stora tatueringar.

FOTO: PER MARTINS

TA MILJÖBILDER

Glöm inte att ta bilder av miljön. När du kommer hem igen och ska göra din alldeles egna fotobok om resan är fotografierna om var du var och hur det såg ut stammen i din bildberättelse.